

VERILINDJE - MAQEDONIA E PEZBULUAR!
СЕВЕРОИСТОК - НЕОТКРИЕНА МАКЕДОНИЈА!
NORTHEAST - UNDISCOVERED MACEDONIA!

Л и к о в ѐ
Л и п к о в о
Л и р к о в о

LIKOVË • ЛИПКОВО

• ЛIPKОВО

Për një çast jeni lodhur nga jeta e shpejtë në qytet? Dëshironi të gjendeni në ndonjë vend ku do të kënaqeni me traditat, natyrën, ushqimin e shijshëm...në ndonjë vend i cili do t'ju ofrojë momente të reja.

Vizitoni komunën e Likovës, ku për një çast do të mund të ndjeni një përrallë tjetër të treguar nga kultura të ndryshme gjatë historisë. E vendosur në rajonin ku derdhen lumi i Likovës dhe Llojanit në pjesën verilindore të Republikës së Maqedonisë, kjo komunë me bukuritë e saj do t'ju mundësojë një pushim të vërtetë.

Urdhëroni!

Za moment se umorivte od brziot gradski život? Posakuvate da ste na neкое место каде што ќе уживате во традицијата, природата, вкусната храна...на некое место коешто ќе ви понуди нови моменти.

Посетете ја општина Липково, каде ќе можете да почувствувате една друга приказна раскажана од различни култури низ историјата.

Сместена меѓу сливното подрачје на Липковска и Лојанска Река во североисточниот дел на Република Македонија, оваа општина со своите убавини ќе ви овозможи вистински одмор.

Повелете

For a moment, you are tired from the fast city life? Want to have a place where you can enjoy the tradition, the nature, the tasty food...a place which will offer new moments.

Visit the municipality of Lipkovo, where for a moment; you can feel a different story told by different cultures throughout the history. Situated among the junction area of the rivers Lipkovska and Lojanska in the north-eastern part of the Republic of Macedonia, this municipality with its beauties will enable you a true leisure.

Welcome!

NDËR VITE • THROUGHOUT THE YEARS

• НИЗ ГОДИНИТЕ

Koha në Likovë do t'ju kthejë mbrapa në histori, madje në kohën antike, në periudhën kur ky territor ka qenë i banuar nga fisi ilir Dardan.

Si dëshmi të kësaj periudhe këtu do të gjeni gjëra të mbetura nga “Kështjella Ilire” ose e ashtuquajtura kisha e Ilirëve. Banimi në këto troje akoma vërtetohet nga ana e artefakteve prej gline dhe të tjera të gjetura nga gërmimet në lokacionin Rimnik në f.Mateq. Secila pjesë e tyre e përmban një storie të cilën me ndihmën e banorëve të këtij rajoni edhe ju vet do ta zbuloni.

Komuna e sotme e Likovës është formuar në vitin 1965. Para tridhjetë viteve njerëzit e këtij rajoni më së shumti janë marë me kultivimin e duhanit mirë të njohur ‘otla’. Sot, banorët e Likovës kryesisht merren me bujqësi dhe blegtori.

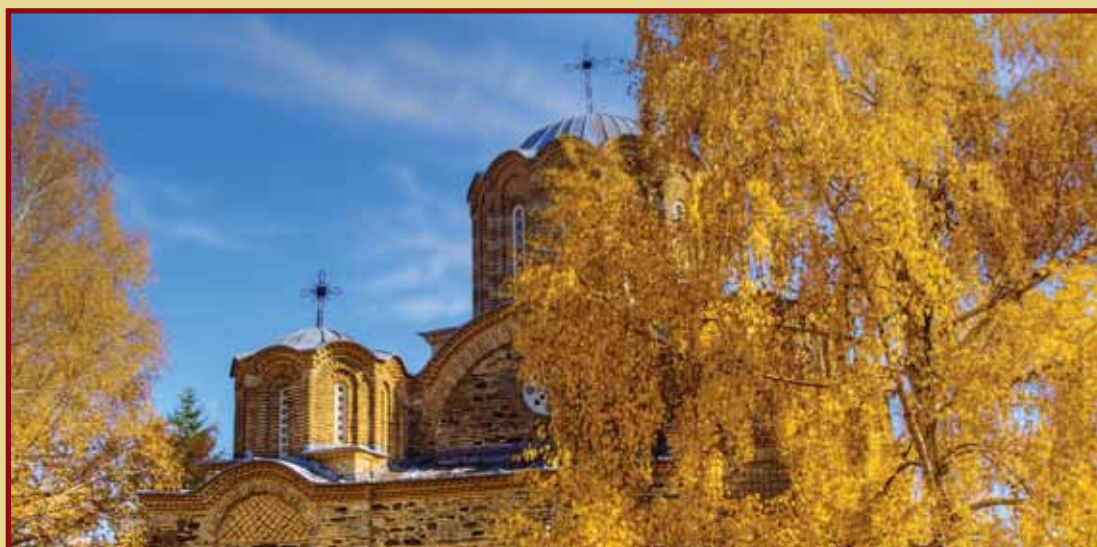
Vizitoni çajtoret e shumta që gjenden në Likovë, pini ndonjë çaj sëbashku me vendasit. Nga ata do të dëgjoni gjëra që kanë të bëjnë me të tashmen dhe të kaluarën e Likovës.

In Lipkovo, the time will send you back in history, in the antique, in a period when this territory was colonized by the Illyrian tribe called “Dardanians”.

As a witness of this period, here you will find the remnants of the “Illyrian castle” or the so called Illyrian church. The colonization of this area was also confirmed by many of the excavated clay and other archaeological artifacts on the locality “Rimnik” in the village of Matejche. Each their part has a story that you can discover yourself with the help of the inhabitants of this region.

The existing municipality of Lipkovo was formed in 1965. Thirty years ago, the people from this area were mostly cultivating the well known tobacco called “otlja”. Nowadays, the inhabitants of Lipkovo are mainly engaged in agriculture and stock-breeding.

Feel free to visit many of the tea-rooms throughout Lipkovo and drink some tea with the locals. You will hear many stories about the present and the past of Lipkovo.

Vремето во Липково ќе ве врати назад во историјата, уште во античко време, во периодот кога оваа територија била населена од илирското племе Дарданијани. Како сведок на овој период тука ќе ги пронајдете остатоците од Илирскиот замок или т.н. црква на Илирите. Населувањето на овие простори уште го потврдуваат разните ископани глинени и други археолошки артефакти на локалитетот Римник во с. Матејче. Секој дел од нив има приказна којашто со помош на жителите од овој регион и вие сами ќе ја откриете. Денешната општина Липково е формирана

во 1965 година. Пред триесеттина години луѓето од оваа област најмногу се занимавале со одгледување на познатиот тутун „отља“. Денес жителите на Липково главно се занимаваат со земјоделство и сточарство.

Посетете ги многуте чајцилници низ Липково, испијте чај со мештаните. Од нив ќе слушнете приказни за сегашноста и минатото на Липково.

DËSHMITARË PËR KULTURËN DHE HISTORINË • WITNESSES OF CULTURE AND HISTORY • СВЕДОЦИ ЗА КУЛТУРАТА И ИСТОРИЈАТА

Nga monumentet kulturore historike në këtë komunë, vizitoni manastirin e Shën Mërisë në f.Mateq, një nga monumentet mesjetare më reprezentative në territorin e Maqedonisë, i ndërtuar në shekullin e XIV-të. Kjo kishë konsiderohet si një nga monumentet më bujare bizantine të hapsirave ballkani-ke, një kryevepër e pikturimit të monumen-teve të bizantizmit të vonshëm.

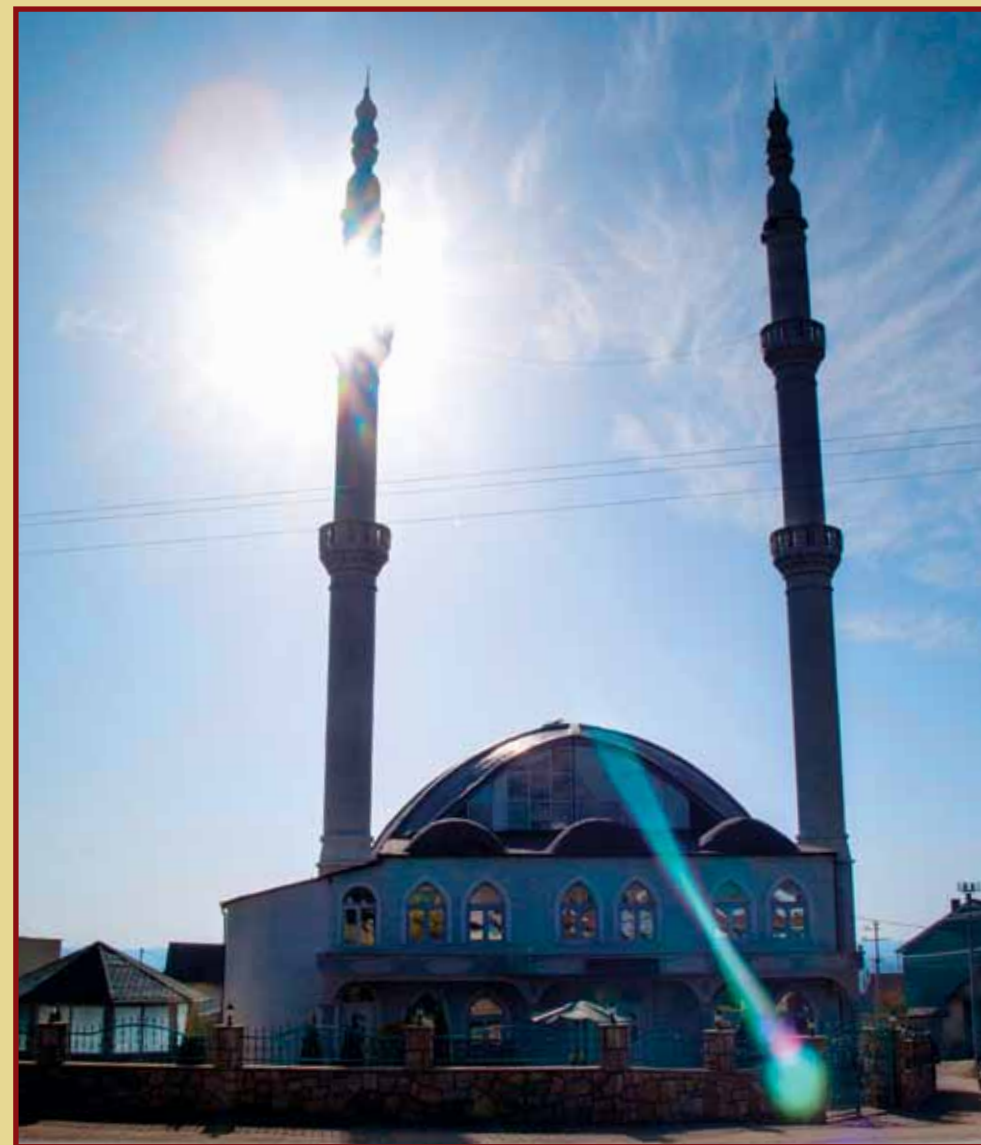
Duke dalur nga tradita e zgjidhjeve arkitektonike perandorike dhe duke e prezentuar Ansamblin më të madh të pikturuar të shekullit të XIV-të në territorin e Maqedonisë dhe i dyti për nga madhësia në rajonin e Ballkanit, ky vend do t'ju mbush me paqë dhe qetësi.

Nga objektet e shenjta të tjera, assesi nuk duhet t'a leni pa e vizituar teqen e vjetër në f.Mateq, si dhe disa xhami në rrethinë, të cilat me detajet mistike të tyre do t'a pasurojnë shpirtin tuaj.

From aspect of the cultural and historical monuments in this municipality, you can visit the Monastery of "St. Mary" in the village of Matejche, one of the most representative medieval monuments of the Macedonian territory, built in XIV century. This church is considered to be one of the most noble Byzantine monuments in the Balkan region, a masterpiece of the late Antique monumental art. Rising from the tradition of the architectural solutions from Constantinople and representing the largest painted ensemble from XIV century on the Macedonian territory and second largest in the Balkan region, this place will fulfill you with peace and tranquility.

As for the other sacral objects, you must not miss to visit the old dervish lodge in the village of Matejche and also several mosques near by, that will enrich your spirit with mystique.

Exactly in this region you will hear the greatest archaeological enigma in the history of the Macedonian culture. Here, in the place called "Ki-

Pikërisht në këtë rajon do të dëgjoni edhe për enigmën më të madhe arkeologjike në historinë e kulturës së Maqedonisë. Këtu në vendin e njohur, 'Kisella voda', në rrugën drejt Likovës në një tokë private janë gjetur dy mumje të cilave u janë rruajtur madje edhe veshjet. Sipas mbetjeve prej qeramikës të gjetura në këtë rajon, supozohet se mumjet e vendosura në arkivole prej ahut, datojnë që nga shekulli IV-V-të para erës sonë.

sela Voda", on the road to Lipkovo, on a private piece of land was found two mummies, which even had their clothes on. According to the ceramic remnants found there, it is assumed that the mummies, placed in oaken coffins date from V-IV century B.C.

Од културно-историските споменици во оваа општина, посетете го манастирот Света Богородица во с. Матејче, еден од најрепрезентативните средновековни споменици на македонската територија, изграден во 14 век. Оваа црква се смета за еден од најблагородните византиски споменици на балканските простори, ремек дело на доцновизантското монументално сликарство. Изникнувајќи од традицијата на цариградските архитектонски решенија и претставувајќи го најголемиот сликан ансамбл од XIV век на македонската територија и вториот по големина во балканскиот регион, ова место ќе ве исполни со мир и спокојство.

Од другите сакрални објекти, не смеете да пропуштите да го посетите и старото теке во с. Матејче, како и неколку џамии во околината, кои со својата мистичност ќе го збогатат вашиот дух.

Токму во овој регион ќе ја слушнете и најголема археолошка енигма во историјата на македонската култура. Тука, во месноста Кисела Вода, на патот кон Липково на приватно земјиште се пронајдени две мумии на кои им била зачувана дури и облеката. Според пронајдените остатоци од керамика во регионот, се претпоставува дека мумиите, сместени во дабови ковчези, датираат од 4-5 век п.н.е.

PASURITË NATYRORE • NATURAL BEAUTIES • ПРИРОДНИ УБАВИНИ

Rethina e Likovës është përplot me pyje të pasura, në të cilat do të gjeni vende për relaksim dhe pushim. Vizitoni lumin e Likovës dhe dy liqejtë artificial – Likovë dhe Glazhnjë, të përshtatshëm për peshkim rekreativ por edhe profesional.

Në rrethinën e Likovës gjenden shumë burime me ujë të pastër, të ftohtë dhe freskues, që e formojnë lumin Strima. Shëtitja këtu do t'ju plotësojë me energji pozitive dhe do t'ju ofrojë relaksim dhe kënaqësi.

Shpirti aventurier do t'ju shpie edhe në rrethinën e Likovës, ku gjendet vendi i njohur si 'Duhani i shenjtë'. Bimët të cilat rriten në këtë vend kanë gjethe me madhësi të duhanit nga edhe e ka marë emrin ky vend, por keni kujdes, botanistët paralajmërojnë se këto bimë shpeshherë janë helmuese, dhe nuk guxojnë të konsumohen. Komuna e Likovës është e pasur me livadhe dhe kullota ku do të hasni shtëpi tradicionale blegtorësh të ndërtuara me gurë.

Binduni në bukurinë e cila është karakteristikë e këtij rajoni, dhe filloni menjëherë në zbulimin e paqës dhe qetësisë, duke u kënaqur në thithjen e ajrit të pastër dhe natyrën e paprekur.

Duke shëtitur nëpër pjesët jashtëzakonisht të bukura të këtij vendi midis dy pendave, patjetër

The region of Lipkovo is surrounded with rich forests in which you can find a lot of places for relaxation and peace. Feel free to visit the river Lipkovska and the two artificial lakes - Lipkovo and Glazhnja, convenient for recreational and professional fishing. In the region of Lipkovo, there are many sources with pure, cold and refreshing water, which are formed by the river Strima. The walk here will fulfill you with positive energy and will enable you with relaxation and pleasure.

The adventurous spirit will also take you in the area of Lipkovo, especially on the place called "Tobacco Wild". The plants that grow on this site have the growth of tobacco, from which the name originated. But, be careful! The botanists alert that these plants are often poisonous and must not be consumed.

The municipality of Lipkovo is rich in fields and meadows where you can meet some traditional stock houses made of stones.

Assure yourself in the beauty characteristic for this region and try to discover the peace and tranquility, enjoying the fresh air and the untouched beauty.

ndaloni tek ujëvara ku do të kënaqeni me bukurinë e papërshkrueshme të vendit per rekreim, me ç'rast do të keni mundësi t'i pushoni sytë dhe shpirtin tuaj dhe do të kënaqeni me ushqimin e shijshëm tradicional.

Nëqoftëse ju pëlqen peshkimi, vizitoni pendën 'Glazhnjë' ose nëqoftëse ju pëlqen gjahu i kafshëve të egra, bjeshkët e Malit të Zi të Shkupit – Glazhnjë do t'ju ofrojnë një përvojë të paharrueshme.

Natyrë në fshatin malor Runicë është e pasur me pejsazhe tejet të bukura, dhe këtu mund të shijoni gjithashtu edhe ushqim të shijshëm.

Околината на Липково е исполнета со богати шуми, пронајдете во нив многу места за релаксација и одмор. Посетете ја Липковска Река и двете вештачки езера - Липково и Глажња, погодни за рекреативен и професионален риболов. Во околината на Липково се наоѓаат многу извори со чиста, ладна, освежителна вода, кои ја формираат реката Стрима. Прошетката овде ќе ве исполни со позитивна енергија и ќе ви овозможи релаксација и задоволство.

Авантуристичкиот дух ќе ве одведе и во околината на Липково, каде се наоѓа местото познато како Тобако дивина. Растенијата коишто растат на ова место имаат листови со големина на тутун, од каде што и го добило името ова место, но внимавајте, ботаничарите предупредуваат дека овие растенија често се отровни и не смеат да се консумираат.

Општина Липково е богата со livadi и пасишта каде ќе сретнете традиционални сточарски куќи направени од камења.

While walking through the gorgeous landscape of the locality among the two dams, one must stop near the waterfall enjoying the indescribable beauty of the Excursion place, finding a rest for the eyes and the soul and enjoying the tasty traditional dish.

If you love fishing, feel free to visit the Dam called "Glazhnja" or if you love hunting game, the mountains of Skopska Crna Gora - Glazhnja, will enable you an unforgettable experience.

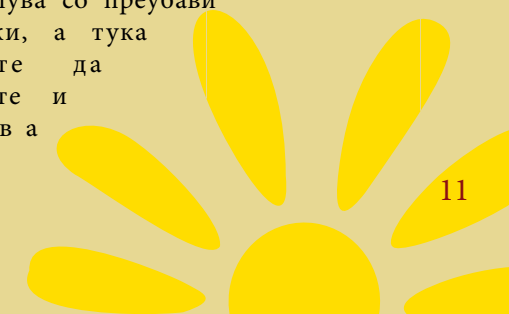
The nature in the mountain village of Runicë is rich in gorgeous passages and there you can also taste nice food.

Уверете се во убавината карактеристична за овој регион и впуштете се во откривање на мирот и спокојството уживајќи во чистиот воздух и недопрената природа.

Додека се шетате покрај преубавите предели на локалитетот меѓу двете брани, задолжително застанете кај водопадот каде ќе уживате во незаписивата убавина на излетничкото место, каде ќе најдете одмор за очите и душата и каде ќе можете да уживате во вкусното традиционално јадење. Ако сте љубители на риболовот, посетете ја брана Глажња или, пак, доколку сте љубител на ловот на дивеч, планините на Скопска Црна гора – Глажња ќе ви овозможат незаборавно искуство.

Природата во планинското с. Рунице избилува со преубави пејсажи, а тука можете да вкусите и убава храна.

KUR T'JU ZË URIA • WHEN YOU FEEL HUNGRY • КОГА ЌЕ ОГЛАДНЕТЕ

Visitoni restorantet e shumta në këtë komunë dhe shijoni ushqimin e shijshëm tradicional.

FLIA

Përgatitja për 4-5 persona, përbërësit e nevojshëm:

Brumi:
1 kg. miell
3-4 gota ujë
kripë

Për masën duhet:

200 gr gjalpë ose margarin
2 filxhana çaji ajkë
3 lugë vaj.

Në një enë hidhet miell, kripë, ujë i ftohtë dhe përzihen në një brumë të hollë me mikser ose me mikser dore (si për petulla). Në një enë tjetër përzihen përbërësit tjerë që të shërbejnë si masë. Lyhet tepsia me yndyrë dhe me një lugë merret brumi i hollë dhe hidhet nga cepi i tepsisë deri afër mesit dhe krijohen rradhë të cilat mbulojnë gjithë tepsinë kjo piqet dhe pastaj vëhet një shtresë tjetër për tu pjekur. Kështu me rradhë derisa të përfundojë e gjithë masa e përgatitur. Kjo procedurë vazhdon derisa të mbushet tepsia. Kur e gjithë kjo do të përfundojë, tepsia të vendoset mbi zjarr dhe të mbulohet me saç të

Feel free to visit the many restaurants in the municipality and enjoy the tasty traditional food.

FLIJA

Preparation for 4-5 persons; ingredients:

Dough:

1 kg. of flour
3-4 glasses of water
Salt

Filling for grease:

200 grams of butter or margarine
2 cups of sour cream
3 spoons of oil

First we make dough with salt and cold water. The mixture is mixed with a mixer or simply with hands as long as it becomes sparse (like when you make pancakes). In a different bowl, we mix the other ingredients so they can serve as a filling. We grease the baking tin with oil and we put a coat of the mixture with a dipper. We bake the first coat and we grease it with the filling and then we put another coat of the dough so it can be baked. We do that all the time as long as all of the material is spent. When all is finished, we put the baking tin over a grill, we cover it with a heated iron cover for

ngrohtë dhe duhet të qëndrojë 30 minuta. Flia e gatshme lihet të ftohet për 10 minuta dhe ser-viret me kos, djathë ose mjaltë.

baking and it remains like that for 30 minutes. We leave the finished Flija to cool for 10-15 min. It is served with sour milk, cheese or honey.

Посетете ги многубројните ресторани во општината и уживајте во вкусната традиционална храна.

ФЛИЈА

Подготовка за 4-5 лица, потребни состојки:

Тесто:

1 кг брашно
3-4 чаши вода
сол

Фил за премачкување:
200 гр путер или маргарин
2 шолји кисела павлака
3 лажици масло

Се замесува тесто со сол и ладна вода. Смесата се меша со миксер или рачно додека не стане ретко (како за палачинки). Настрана во сад се мешаат другите состојки за да послужат за фил. Тепсијата се премачкува со масло и со црпалка се налева слој од смесата. Се пече првиот слој и се премачкува со филот, па се става нов слој од тесото за да се испече. Така сè по ред додека не се потроши целиот материјал. Кога сè ќе заврши, тепсијата се става над жар и се покрива со загреан сац да стои околу 30 минути. Готовата флија се остава да се излади околу 10-15 минути. Се служи со кисело млеко, сирење или мед.

TELEFONAT:

Komuna 031/ 463 – 180
Ambulanca 'Medi-res', f.Likovë 070 / 337 - 069
Ambulanca 'Shëndeti', f.Mateq 070 / 381 – 827
Ambulanca 'Rilindi', f.Mateq 070 / 211 – 380
Ambulanca 'Euromedika' – I, f. Mateq
071 / 658 – 272
Ambulanca 'Prima-Medika', f.Hotël
070 / 534 – 317
Ambulanca 'Pajtimi', f. Sllupçan 070 / 211 – 530
Ambulanca 'Bio-Medika', f.Vaksincë 070 / 211 – 530
Ambulanca 'Promedika-Vita', f.Llojanë 072/262 - 675

ТЕЛЕФОНИ:

Општина 031/ 463 – 180
Амбуланта Меди-рес, с. Липково
070 / 337 - 069
Амбуланта Шендети, с. Матејче 070 / 381 – 827
Амбуланта Риљинди, с. Матејче 070 / 211 – 380
Амбуланта Еуромедика – И, с. Матејче
071 / 658 – 272
Амбуланта Прима – Медика, с. Отља
070 / 534 – 317
Амбуланта Пајtimi, с. Слупчане 070 / 211 – 530
Амбуланта Био-Медика, с.Ваксинце 070/211 –530
Амбул. Промедика-Вита, с.Лојане 072/262 -675

IMPORTANT TELEPHONE NUMBERS:

The municipality 031/463-180
Clinic "Medi-res", village of Lipkovo 070/337-069
Clinic "Shendeti", village of Matejche 070/381-827
Clinic "Riljindi", village of Matejche 070/211-380
Clinic "Euromedika-I", village of Matejche
071/658-272
Clinic "Prima-Medika", village of Otlja 070/534-317
Clinic "Pajtimi", village of Slupchane 070/211-530
Clinic "Bio-Medika", village of Vaksince
070/211-530.
Clinic "Promedika-Vita", village of Lojane
072/262-675

Restaurant "Panorama" near the dam Lipkovo
070/236-217
Restaurant "Kodra" near the dam Lipkovo 070/279-
714
Restaurant "Freskija" near the waterfall 070/546-974
Restaurant "Elegant", village of Opae 071/249-249/
Restaurant "Lulja", village of Slupchane 070/236-837
Taxi service "Mend Trans" 070/589-870

Проект: СОЗДАВАЊЕ НА ПРЕДУСЛОВИ ЗА ОСНОВА ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО СЕВЕРОИСТОЧНИОТ ПЛАНСКИ РЕГИОН – ФАЗА I
Проектот е финансиран од Министерство за локална самоуправа (Биро за регионален развој) преку Програмата за трајтивни плански региони 2009 и Програмата за рамномерен и одржлив регионален развој 2009. Проектот е управуван од Центарот за Развој на Североисточен плански регион. Проектот е имплементиран од страна на Конзорциумот формиран помеѓу Идеја О.К. и Балкан Девелопмент Солутионс БДС.

Project: CREATING PREREQUISITES FOR THE BASIS OF TOURISM DEVELOPMENT
IN THE NORTHEASTERN REGION - PHASE 1

This Project was financed by the Ministry for Local Self Government (Bureau for Regional Development) through Programme for Attractive Planning Regions 2009 and Programme for Balanced and Sustainable Regional Development 2009. The Project was managed by the Centre for Development of the Northeastern Planning Region. The project was implemented by the Consortium established by Idea O.K. and Balkan Development Solutions BDS.

Проекти: KRIJIMI I PARAKUSHTEVE PËR BAZË PËR ZHVILLIMIN E TURIZMIT NË RAJONIN E PLANIFIKUAR VERI-LINDOR – FAZA 1
Projektet është financuar nga Ministria e vetëqeverisjes lokale (Zyra për zhvillim rajonal) nëpërmjet të Programit për rajone të planifikuara atraktive 2009 dhe Programit për zhvillim të barabartë dhe të qëndrueshëm rajonal 2009. Projektet është drejtuar nga Qendra për Zhvillimin e Rajonit të planifikuar veri-lindor. Projektet është i implementuar nga ana e Konzorciumit të formuar në mes Ideja O.K. dhe Balkan Development Solutions – BDS.